

Perfins van de Ottomaanse Bank

(D. Scheper; uit: *Perfinpost* nr. 53, mei 2000)

De banken hebben altijd een belangrijke rol gespeeld bij de vestiging en ontwikkeling van (Westerse) bedrijven in alle delen van de wereld. Vooral in afgelegen gebieden waar de industrie van de grond af aan moest worden opgebouwd.

Niet alleen hun rol als verstrekker van leningen, maar zeker ook hun financiële deskundigheid en betrouwbaarheid bij internationale transacties, waren bepalend voor het succes van een startende onderneming. En andersom was een bloeiende lokale economie een voorwaarde voor het floreren van de banken.

Die onderlinge afhankelijkheid zien we ook terug in de aard van de perfins die rond de eeuwwisseling werden gebruikt in gebieden waar de handel en industrie zich explosief ontwikkelden.

Een belangrijk deel van de firmaperforaties is door banken gebruikt.

De perfins van banken zijn vaak minder schaars dan de perfins van andere bedrijven.

Denk bijvoorbeeld eens aan de perfin **HS/BC** (of **H&S/BC**) van de *Hong Kong & Shanghai Banking Corporation*, aan de perfin **DA/B** van de *Deutsche Asiatische Bank* of aan de perfin **BIO** van de *Banque Impériale Ottomane*.

Over de perfins van laatstgenoemde bank gaat dit artikel.

Werkgebied van de Ottomaanse Bank

In oude correspondentie wordt deze bank wel aangeduid met de naam *l'Impériale* (de Keizerlijke), hetgeen mogelijk verwijst naar oude banden met de Sultan (keizer) van het Ottomaanse Rijk.

Het uitgestrekte grondgebied van dit rijk vormde het werkgebied van de Ottomaanse bank en wordt ook wel **Levant** genoemd.

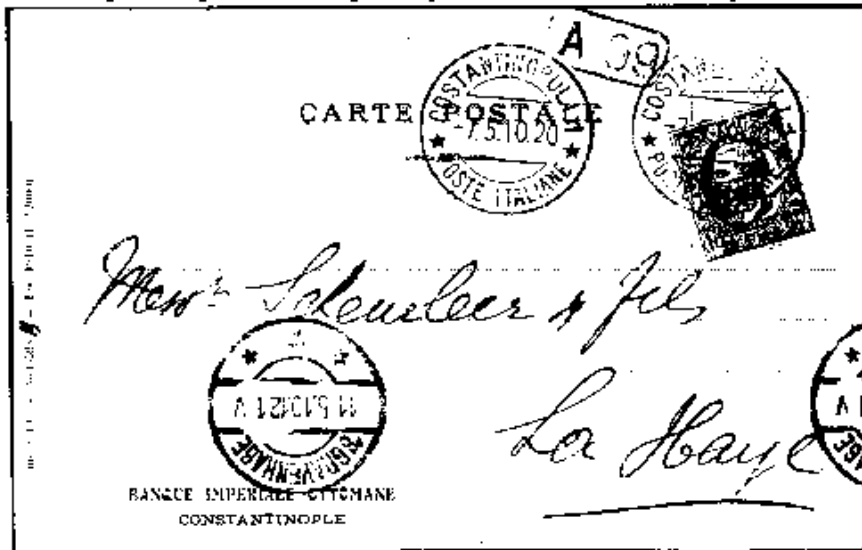

Afbeelding 1: De perfin **BIO** (*Banque Impériale Ottomane*) in postzegels van het Ottomaanse Rijk, uitgegeven in 1901, 1905 en 1908.

Tot de Levant behoorden alle landen die omstreeks 1900 samen de Oostkust van de Middellandse Zee vormden.

Van de Ottomaanse bank zijn perfins bekend van kantoren in verschillende steden van het Ottomaanse rijk: Constantinopel, Damascus, Alexandrië en Cairo. Thans liggen deze steden in de afzonderlijke landen Turkije, Syrië en Egypte.

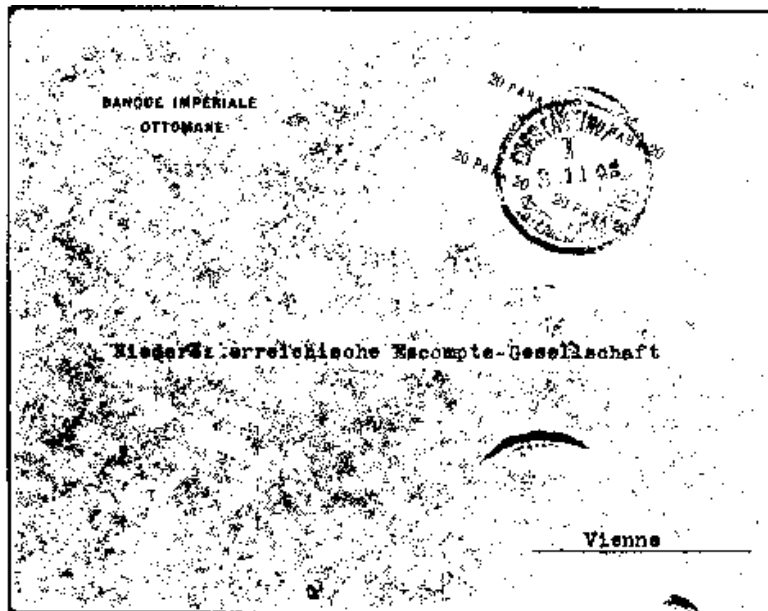
Ook zegels van andere landen zijn door de Ottomaanse bank gebruikt en van hun geperforeerde initialen voorzien. Dit waren postzegels die door Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië, Oostenrijk en Rusland speciaal waren uitgegeven voor gebruik in de **buitenlandse postkantoren** die deze landen in het Ottomaanse rijk hadden gevestigd. Deze zegels zijn bekend als *Levantzegels*.

Afbeelding 2: Postkaart met Italiaanse Levantzegel met perfin BIO.

Afbeelding 3: Een paar voorbeelden van Oostenrijkse Levantzegels met perfin BIO.

Afbeelding 4: Brief van de Ottomaanse Bank met Levantzegels van het Oostenrijkse postkantoor in Constantinopel met de perfin BIO.

De vorm van de perfin

De verschillende perfin die door de Ottomaanse bank zijn gebruikt, kunnen we grofweg in vier vormen aantreffen:

BIO als initialen van *Banque Impériale Ottomane*

BO als initialen van *Banque Ottomane*

IOB als initialen van *Imperial Ottoman Bank* en

OB als initialen van *Ottoman Bank*.

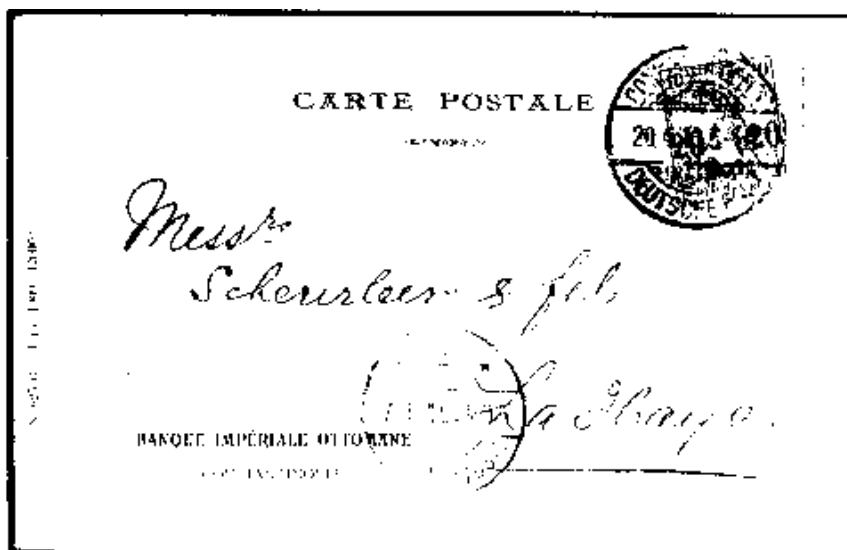
Uit het bovenstaande blijkt dat de vorm van de perfin, zoals dat gebruikelijk was, werd afgeleid van de naam van de bank.

De volgorde van de geperforeerde initialen stond echter niet vast. Die werd bepaald van de voertaal in de plaats waar het kantoor van de bank was gevestigd (Frans of Engels).

De Levantzegels, die met de perfin **BIO** kunnen worden gevonden, hebben meestal een opdruk in *para* of *piaster*, de munteenheid in het Ottomaanse rijk. Soms dragen de zegels het inschrift 'Levant'. Hieronder heb ik enkele voorbeelden afgebeeld.

Afbeelding 5. De perfin **BIO** in Levantzegels van Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië en Rusland.

Afbeelding 6: Postkaart van de Ottomaanse Bank met Duitse Levantzegel en perfin **BIO**.

Perfin uit Syrië

Ook het kantoor van de Ottomaanse bank in Damascus heeft een perforator gebruikt met de initialen **BIO**. Damascus (en Syrië) maakten toen nog deel uit van het Ottomaanse rijk. In postzegels van Syrië zijn (nog) geen perfins bekend.

Zegels van het Ottomaanse rijk met het poststempel van Damascus worden als voorlopers van de Syrische postzegels beschouwd.

Wanneer het poststempel niet leesbaar is, vormt de perfin een extra bewijs voor gebruik van de zegel op Syrisch grondgebied. Van de verschillende perfins van de Ottomaanse bank is de perfin uit Damascus het moeilijkste te vinden.

Afbeelding 7: De perfin **BIO** van de Ottomaanse bank in Damascus in postzegels van het Ottomaanse rijk, uitgegeven in 1901 en 1905.

Wijziging van de perfin

Wanneer de Sultan, de keizer van het Ottomaanse rijk, in 1922 door Kemal Atatürk wordt verslagen, ondergaat ook de perfin van het kantoor van de Ottomaanse bank in Istanboel (Constantinopel) een belangrijke verandering: de **I** van Imperiale wordt uit de perforator verwijderd!

Afbeelding 8: De perfin **BO** van de *Banque Ottomane* na verwijdering van de **I** uit **BIO**.

De perfin **BO** is maar kort gebruikt. Ik heb deze perfin alleen kunnen vinden in de Turkse zegels die in 1923 zijn uitgegeven.

De situatie in Egypte

Ook in Egypte had de Ottomaanse bank kantoren waar de postzegels van een perfin werden voorzien. Dit waren echter geen postzegels van het Ottomaanse rijk. Egypte was weliswaar een vazalstaat van de Ottomaanse sultan maar gaf eigen postzegels uit.

In de postzegels van Egypte komen twee vormen voor van de perfin van de Ottomaanse bank. Dit zijn de perfin **IOB** en **OB**, de initialen van *Imperial Ottoman Bank* en van *Ottoman Bank*.

Afbeelding 9: De perfin **IOB** en **OB** die in Egyptische zegels voorkomen.

Stap van IOB naar OB

Reeds eerder in dit artikel hebben we gezien dat de stap van de perfin IOB naar de perfin OB bij de Ottomaanse zegels een logisch gevolg was van het vertrek van de Sultan. Vanaf 1923 mocht de naam 'keizer' (*Impériale*) niet meer worden gebruikt. Om die reden werd de letter **I** uit de perfin verwijderd.

In eerste instantie nam ik daarom aan dat ook bij de Egyptische perfin IOB de letter **I** pas omstreeks 1923 verdwijnt. Uit onderzoek van de poststempels bleek echter dat dit geenszins het geval was. Het resultaat van mijn onderzoek van de Egyptische perfin IOB en OB wijst op de volgende gebruikperiodes:

- de perfin IOB: 1915 - 1925
- de perfin OB: 1914 - 1958.

Wat de verdwijning van de letter **I** betreft, lijkt er sprake van een zelfde situatie als bij de perfin **BIO** uit Constantinopel: de letter **I** is omstreeks 1923 uit de perfin **IOB** verwijderd. Vanaf 1923 vinden we weliswaar nog enkele perfin IOB maar vanaf 1925 is het alleen de perfin **OB**.

Afbeelding 10: Brief van de Ottomaanse bank in Ismailia met perfin **OB**.

Het **vreemde** is echter dat het gebruik van de perfin **OB** praktisch in het zelfde jaar is begonnen als van de perfin **IOB**: 1914/1915.

Wat zou hiervan de reden kunnen zijn?

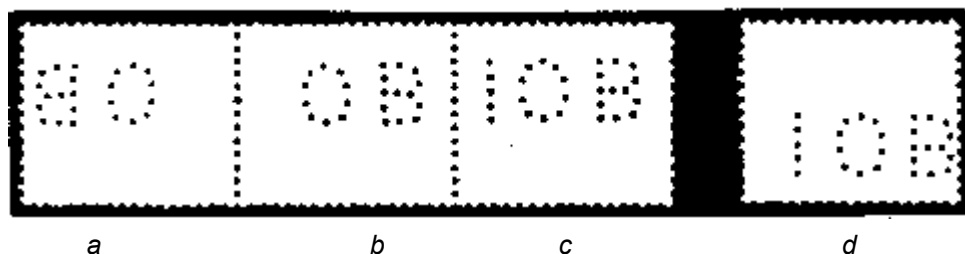
Om te beginnen heb ik onderzocht of er sprake is van enkelvoudige of meervoudige perfins. De meeste zegels met de perfin **IOB** zijn van kantoren in Cairo en Alexandrië. Uit vergelijking van paren en groot formaatzegels met meerdere perfins naast elkaar, bleek dat deze kantoren een meervoudige perforator hebben gebruikt.

In **Cairo** is een drievoudige perforator gebruikt. De drie perfins van deze perforator vertonen onderling kleine verschillen. Zegels met deze perfins hebben soms het poststempel van Port Said of van andere plaatsen in Egypte.

Afbeelding 11: De drie perfins **IOB** van de Imperial Ottoman Bank in Cairo.

Van **Alexandrië** heb ik slechts twee verschillende perfins **IOB** kunnen vinden. **Toch is ook in Alexandrië een drievoudige perforator gebruikt! Maar bij een van de drie perforatiekoppen ontbreekt de letter I al vroeg!** Zie afbeelding 12.

Afbeelding 12.

De vier perfins op afbeelding 12 betreffen achtereenvolgens:

- perfins a en b: dezelfde perfin **OB**, ontstaan door de zegels over elkaar heen te vouwen en daarna van de perfin te voorzien. Deze perfin **OB** is het resultaat van een drievoudige perforator die in een beweging twee perfins **IOB** en één perfin **OB** in de zegels aanbracht!
- perfins c en d: de twee verschillende perfins **IOB** van het kantoor van de Ottomaanse bank in Alexandrië.

Tot nu toe heb ik geen derde variant van de perfin **IOB** van dit kantoor kunnen vinden. Waarschijnlijk is de letter **I** van de voorste perforatiekop al heel snel afgebroken.

Omstreeks 1923 worden de (resterende) letters **I** (van *Imperial*) uit beide meervoudige perforators verwijderd.

Afbeelding 13. De drie perfins **OB** van de Ottoman Bank in Cairo.

Net als bij de drie perfins **OB** van de Ottomaanse bank in Cairo, zou men nu verwachten dat er ook (van de drievoudige perforator) van het kantoor in Alexandrië drie verschillende perfins **OB** zouden zijn.

Het vreemde is echter dat ik van het kantoor in Alexandrië maar twee verschillende perfins **OB** heb kunnen vinden.

De eerste is die van afbeelding 12 a en b, de tweede komt van de perfin IOB van afbeelding 12 c. Wie kent de derde variant, afkomstig van 12 d?

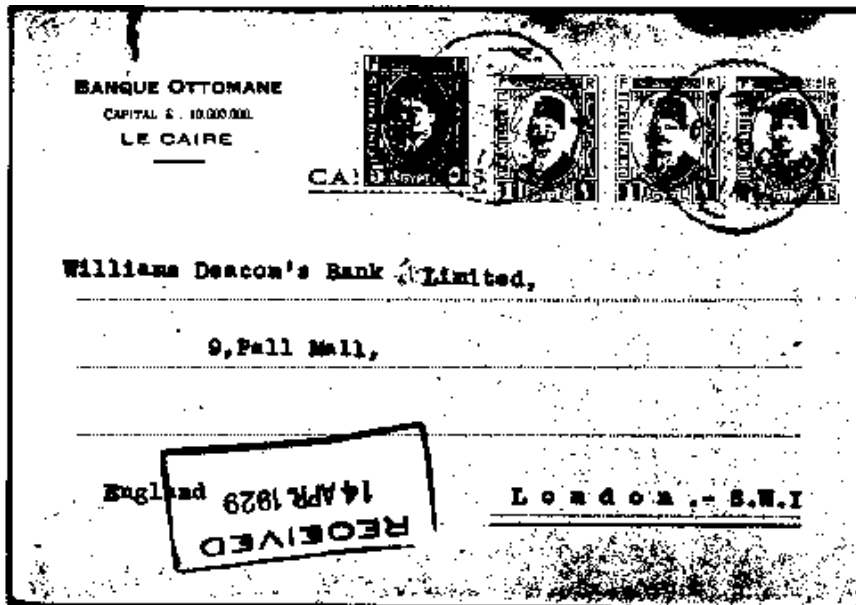
Afbeelding 14: De twee perfins **OB** van de Ottoman Bank in Alexandrië.

De ontbrekende pin bij de tweede afbeelding is karakteristiek voor deze variant van de perfin OB.

Afbeelding 15. Enkele uitgiften waarin de perfin **OB** voorkomt.

Tot slot van dit artikel nog een afbeelding van een briefkaart van het kantoor van de Ottomaanse bank in Cairo.

Afbeelding 16: perfin **OB** op een briefkaart van de Ottomaanse bank uit Cairo.

Tot zover dit artikel over de verschillende perfins van de Ottomaanse bank in het gebied ten oosten van de Middellandse Zee.

Aanvullende informatie wordt op prijs gesteld.